

Les últimes lletres

Despietada memòria

J. N. SANTAELULÀLIA.

Punt mort.

Columna. Barcelona, 2005.

184 pàgines.

Let us seek Death, or he not found, supply / with our own hands his office on ourselves; / why stand we longer shivering under fears, / that show no end but death, and have the power, / of many ways to die the shortest choosing, / destruction with destruction to destroy.

John Milton, *Paradise Lost*,
llibre X, v. 1001-1006.

L'Adam del *Paradise Lost* veu en el suïcidi una manera de fugir dels temors, perquè, ben mirat, no cal patir més del compte si al final sempre hi ha la mort. Però com no podia ser d'altra manera, aquí, al final no hi ha suïcidi. A *Punt mort*, sí: ja des de les primeres pàgines intuïm que l'Àlex Falcó ha preferit agafar la drecera, destruir la seva destrucció amb destrucció. L'efecte que aquest suïcidi té sobre el seu germà, en Joan, i els passos que fa per entendre'l són els eixos principals de *Punt mort*.

No vull dir gaire res de l'argument, perquè precisament un dels molts mèrits de la novel·la és la sensació constant d'intriga que provoca la manera com el narrador ens va donant la informació, a poc a poc, tant, que moltes vegades l'hem de deduir a partir de detalls i d'insinuacions. Per tant, deixem-ho així: *Punt mort* és un dia en la vida d'en Joan, el germà del qual –l'Àlex– s'acaba de suïcidar; al llarg d'aquest dia apareixen mitja dotzena de familiars i amics que ajuden a contextualitzar els dos protagonistes i a dilucidar els motius del suïcidi.

La memòria té un paper molt rellevant: constantment veiem aflorar els records que vaguen per la ment d'en Joan; ens arriben des del text com flaixos, en forma de frases breus, sovint sense verb, i que són la punta d'episodis reveladors del passat dels germans Falcó. Hi ha remordiments, frustració i infelicitat. També temor, perquè en Joan sap que s'assembla a l'Àlex, no només físicament, també comparteix frustracions –de diferent manera, però tots dos estan allunyats del fill i de la dona– i, encara més, com va descobrint en Joan, comparteixen la propensió a caure en profundes depressions. El lector, fins i tot abans que el personatge, s'adona que el subconscient d'en Joan està deteriorat: pateix

mals físics diversos (dolor cervical, insomni...), menja compulsivament, és hipocondríac i, sobretot, està descontent amb si mateix, no pot sofrir veure la seva imatge reflectida.

Tot i que el que predomina a la novel·la és l'estat psicològic d'en Joan al llarg d'aquest dia, aquella dosificació de la informació, i l'interès que desperta en el lector per saber si hi ha un desenllaç fan pensar moltes vegades que ens trobem davant d'una novel·la policíaca. A més, la manera com en Joan intenta recompondre els passos dels darrers moments de la vida de l'Àlex són els mateixos que faria servir un detectiu per resoldre un assassinat. Aquí es busca un motiu, no pas un culpable... o potser sí. De fet, en certs moments *Punt mort* recorda *Bulbs* (1999): sobretot per com es manté permanentment la sensació d'intriga i per l'ús del llenguatge. És treballant hàbilment el llenguatge que J. N. Santaelulàlia crea una atmosfera inquietant i ofegadora que evoca la sensació de desassossec del personatge.

Al final, la memòria, desperta, no es compadeix d'en Joan, no l'allibera del pes dels records. Potser és perquè encara que s'ha després de dos dels objectes de l'Àlex que ha conservat obsessivament (el mòbil i el tabac), s'aferra a un altre que guarda a la butxaca.

Punt mort no ha estat un dels llibres que els mitjans hagin comptat entre els més venuts aquest darrer Sant Jordi. Llàstima, perquè és un molt bon llibre.

David Prats

